

litika EU-a, dokazano širi utjecaj Unije, geopolitičku sigurnost i ekonomski prosperitet, kako za stare, tako i za nove članice. Reforma Unije, čiji će indikator biti i dogovor o ukupnom paketu pomoći, mora teći usporedno s daljnjim procesom proširenja.

Bez ozbiljnog i sveobuhvatnog paketa pomoći namijenjenog zaštiti najslabijih, od prekar-nih radnika preko nezaposlenih izloženih sužavanju socijalnih mreža, do svih važnih europskih industrija i djelatnosti, prijeti nam veća kriza nego 2008. godine. Zato podržavam izdavanje zajedničkih financijskih obveznica i ukupnu pomoć članicama od najmanje 1,5 do dva bilijuna eura. Kako “spojiti” težnje za proširenjem s nekim zabrinjavajućim procesima, opasnim za demokratske procese, u nekim zemljama s tog “popisa”? Evo, i sami ste jedan od potpisnika pisma kojim su zastupnici EP-a upozorili na “trenutačno uznemirujuću situaciju u Srbiji”? Predsjednik Aleksandar Vučić u pandemiji je dodatno odstupio od demokratskih standarda, a istodobno nastavlja s politikom približavanja Kini i Rusiji, unatoč procesu eurointegriranja?

– Pridružio sam se apelu kolega jer smatram da Vučić koristi krizu kako bi testirao koliko daleko može ići u suspenziji temeljnih prava svojih građana, poput prava kretanja i prava na slobodnu riječ, a da oni to prihvate kao nešto neizbježno. Usput, on kao da provjerava toleranciju EU-a. Zemlje EU-a dale su uvjerljivo najveću pomoć Srbiji za borbu protiv pandemije COVID-19, od gotovo 167 milijuna eura. Vučić je svjesno prešućivao njezinu vrijednost, te je izravno i neizravno preko svojih medijskih servisa preувелиčavao kinesku i rusku. Kontinuirano ekvilibrira između Bruxellesa, Moskve i

Pekinga, igrajući prije svega na emocije dijela birača koji u Putinu vide autokrata sposobnog da ponudi jednostavnije rješenje umjesto sporih i složenih demokratskih procedura. Ali nije ni prvi ni zadnji koji svoju vlast stavlja ispred interesa svojih građana. EU treba registrirati što se tamo događa, jasno zahtijevati pridržavanje demokratskih standarda i poticati reforme. Izvješća EK registriraju napredak ili nazadovanje kandidatkinja, a novom metodologijom pregovora predviđene su i penalne odredbe, pa i suspenzije pregovora ako dode do nazadovanja.

Kriza traži odgovornu vlast

Jeste li i u Hrvatskoj vidjeli očitih zloporaba ovlasti? Jeste li kod nas proteklih tjedna stekli dojam da je postojeće stanje u bilo kojem aspektu bilo izgovor za ugrožavanje sloboda i demokracije općenito? – Vlada je zaista pokušavala zaobići načela vladavine prava i ustavnu utemeljenost nekih svojih poteza. Kada govorimo o, inače široko respektiranom, radu Stožera, ne smijemo zaboraviti da je Vlada naknadno legalizirala njegove odluke, što je faktički bio dokaz njegove manjkave legalnosti. Nadalje, jedan od najeklatantnijih primjera pokušaja ugrožavanja demokratskih standarda tijekom borbe protiv pandemije je svakako pokušaj Vlade da hitnim izmjenama Zakona o telekomunikacijama omoguću praćenje mobitela građana bez vremenskog ograničenja i jasne procedure o donošenju odluke o tome. Drago mi je što se stvorila dovoljna kritična masa da se javnim pritiskom prisili Vladu na doradu prijedloga. Tu je i pitanje raznih nabava zaštitne i medicinske opreme, za koje se otkriva kako su dodijeljene bez ikakvih kriterija sumnjivim tvrtkama. Autoritet demokratskih institucija, pogotovo u krizama

poput ove, gradi se učinkovitim javnim politikama i poštovanjem demokratskih vrijednosti, a ne preskakanjem procedure, autoritarnim postupcima i jačanjem represije. Takvom slučaju imali smo prilike svjedočiti u ispadu policije prema vašoj kolegici u Splitu. Krize zahtijevaju odgovornost građana, ali još više odgovornost vlasti.

Hrvatska se nije pridružila brojnim kritičarima zabrinjavajućih mjera koje je zbog pandemije poduzeo mađarski premijer Viktor Orban, koji sada može vladati uredbama bez vremenskog ograničenja. Može li činjenica da predsjedamo Vijećem EU-a biti uvjerljivo opravdanje u tom smislu, kako kaže ministar Gordan Grlić Radman?

– Ne može. U Mađarskoj se zaista dogodio ne samo nasrtaj na demokratske institucije i trodibu vlasti od strane Orbana Fidesza, nego premijera potpune artikulacije jednog autoritarnog poretka u okviru EU-a. No, riječ je o procesu kuhanja žabe koji Orban pro-

vodi već više godina, budući da kontinuirano iskorištava nemogućnost i nesposobnost EU-a da ga pravodobno i adekvatno sankcionira. Mislim da prave ključeve za interpretaciju HDZ-ove blagonaklonosti prema Orbanu treba tražiti u problemima povezanim s upravljanjem Inom i računanju na političku podršku u slučaju da Vlada uđe u konflikt u Bruxellesu.

Da, EU je zakasnio

U najdramatičnijim danima širenja koronavirusa u Italiji, otamo su se mogle čuti prve kritike na račun neučinkovitosti reakcije EU-a. Kako ocjenjujete reakcije EU-a na pandemiju, jesu li one bile pravodobne?

– Tu treba biti jasan. Da, EU nakon izbijanja pandemije nije reagirao ni pravodobno ni dovoljno solidarno. Međutim, to je posljedica načina na koji je EU konstruiran. Europska unija nije zajednička država, nego zajednica država u kojoj se svi procesi odvijaju sporo i etapno, ovisno o volji i zanimanju članica za dogovor. To se, dakle, dogodilo zbog toga što na institucije EU-a nije ni preneseno dovoljno ovlasti za djelovanje u ovakvim kriznim situacijama, baš zbog politika nacionalnih država koje su se tome protivile. Kao hrvatskog političara, posebno me žalosti što u godini predsjedanja naša Vlada nije pokazala vlastitu inicijativu za pomoć Italiji, koja je naš susjed i najvažniji vanjskotrgovinski partner.

“Ako Europa ne pokaže da postoji, prestat će postojati”, poručili su talijanski gradonačelnici i predsjednici regija u oglasu objavljenom u Frankfurter Allgemeine Zeitungu, frustrirani odnosom prema Italiji na samom početku opće krize izazvane pandemijom.

Podržali ste u Europskom parlamentu prijedlog da se neutrošena sredstva Fonda za ribarstvo preusmjere za pomoć ribarima, a isto ste predložili i kad su u pitanju sredstva Fondova za poljoprivredu i ruralni razvoj, jer mali proizvođači, kao, recimo, i vinari, već sad trpe “nepodnošljive štete”, kazali ste. Čemu se ljudi iz tih sektora mogu nadati? – Ribari se mogu prijaviti za potporu zbog privremenog prestanka obnavljanja djelatnosti koja će biti sufinancirana 75 posto, a države članice mogu dati proizvođačima predujmove u iznosu od 100 posto financijske potpore.

Što se tiče konkretnih mjera za vinare, ovog je tjedna na Odboru za poljoprivredu predstavljen konkretan set mjera koje za vinare, između ostalog, uključuju povećanje stope financiranja Unije za sve mjere, mogućnost za korisnike da promijene svoje poslovanje bez prethodnog odobrenja i da promijene ciljeve svoga poslovanja.

Također postoji mogućnost da države članice promijene programe potpore u vinskom sektoru više od dva puta u 2020., tako da izbor i cilj mjera mogu najbolje riješiti krizu COVID-19, produženje valjanosti odobrenja za sadnju koja istječu 2020. i mogućnost oduštajanja od dozvole za sadnju koja istječe ove godine bez izricanja kazne.

Kod nas je posebno na udaru turistički sektor. Kako Europa može pomoći tom sektoru? – Nažalost, neki smjer u kojem će turizam ići bio je vidljiv već pri izbijanju krize u Italiji, koja je nama izuzetno bitno i blisko tržište, te sam već tada uputio pitanje Europskoj komisiji oko mjera za pomoć turističkom sektoru.

Turistička potrošnja u EU-u pala je za gotovo 70 posto u ožujku ove godine u odnosu na isti mjesec lani. Upravo zbog golemog pada, za turistički sektor bit će izdvojen značajan dio EU-ova fonda za oporavak, koji je u nastajanju.

Komisija je ovaj tjedan objavila kako inzistira na tome da se granice i sloboda kretanja vrate što prije moguće, te da se uspostavi promet bez diskriminacije među određenim zemljama, a konkretna strategija očekuje se sredinom mjeseca te ćemo tada znati više detalja. Smatram i da Hrvatska, kao aktualna predsjedateljica Vijećem EU-a i zemlja koja u ključnoj mjeri ovisi o prihodima od turizma, mora nastaviti posredovati da se nađe neko pravedno i održivo rješenje za države kojima prijeti snažan pad BDP-a zbog pada turističkih aktivnosti.

I Schengen mrtvo slovo na papiru

Zatvorene granice trenutno suspendiraju i principe na kojima počiva EU-a. Što biste poručili svima koji žive od turizma u Hrvatskoj, mogu li se uopće nadati ikakvoj sezoni ovoga ljeta?

– Turizma, naravno, nema bez pokretljivosti, putovanja. Trenutnu situaciju možda najbolje dočarava činjenica da je nedavno sasvim tiho obilježena 25. godišnjica Schengena. Jed-

no od najvećih dostignuća europskog integriranja, potpuna sloboda kretanja unutar prostora zemalja potpisnica, ovih je dana mrtvo slovo na papiru. Turizam ove godine ovisi o barem tri stvari; eventualnom dogovoru na razini EU-a o tzv. korona-putovnicama ili posebnom sigurnosnom protokolu za putnike, razini ekonomske neizvjesnosti te pobjedi želje za odmorom u drugoj zemlji nad preporukama da se ostane u svojoj. Pretpostavka za bilo što je kakvo-takvo otvaranje granica.

U mnogim se članicama koje su i emitivne zemlje za hrvatski turizam čeka s odlukom o dozvoli za putovanje. Bojim se da bi prepolovljenje prihoda od turizma ove godine mogao biti optimističan scenarij. Baš zbog toga sam od Europske komisije i zatražio sveobuhvatnu pomoć za turistički sektor u Hrvatskoj i cijelom EU-u.

Počele su i medijske spekulacije o održavanju izbora, i to početkom srpnja, iako su se očekivali krajem godine. Vode li vladajući pritom brigu o pandemijskoj slici ili žele kapitalizirati aktualni rast rejtinga?

– To očito nisu više samo medijske spekulacije, nego otvorene najave iz vrha HDZ-a. S te strane maske su već pale, premda nije još isključeno da ćemo na biralištima, na srpanjskim izborima, još nositi zaštitne maske. Na odluku da se požure izbori puno je više utjecala politička, a ne epidemiološka optika.

HDZ želi izbore prije nego što isteknu efekti mjera za podršku gospodarstvu koje je Vlada donijela. Svako čekanje podsjetilo bi građane na objektivne kriterije prema kojima je koalicijska Vlada HDZ-a i političkih prebjega bremenita aferama i u osnovi neuspješna.

SDP ima šansi na izborima

Ima li SDP u ovom trenutku potencijala za izbornu pobjedu na parlamentarnim izborima, odnosno, ima li predsjednik stranke Davor Bernardić dovoljno karizme da birači u njemu vide budućeg premijera?

– Nakon za SDP uspješnih europskih izbora u svibnju prošle godine i predsjedničkih, na kojima je pobijedio kandidat SDP-a, u stranci se i dalje osjeća pozitivan zamah. Također, trenutna razlika u podršci građana SDP-u i HDZ-u kreće se u okvirima statističke greške. Dakle, u kombinaciji oštro intoniranog reformskog programa, komunikacijski dobro postavljene kampanje i realno procijenjenih koalicijskih potencijala, SDP-u se otvara mogućnost da pobijedi na ovogodišnjim korona-izborima. Ako tako bude, predsjednik SDP-a ima, naravno, pravo političkog prvokupa premijerske funkcije.

Recite još, bojite li se korone, kako podnosite život u novim okolnostima?

– Razumljiv oprez od zaraze temeljim na činjenici da radim u zemlji koja ima najviše umrlih od koronavirusa na milijun stanovnika. Belgija, nažalost, plaća visoku cijenu početnom nesnalaženju nakon izbijanja pandemije i kasnijem uvođenju ozbiljnih restrikcija.

Ipak, i u ovakvim uvjetima odlazim u Europski parlament kako bih sudjelovao na mjesečnim plenarnim sjednicama ili tjednim sjednicama Vanjsko-političkog odbora.